

Ár 2016, föstudaginn 13. maí, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 19/2016:**

A
gegn
F.

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru A, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 4. mars 2016, með kvörtun sóknaraðila, dags. samdægurs. Með tölvupósti nefndarinnar, dags. 4. mars 2016, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með tölvupósti dags. 11. apríl 2016. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar, dags. 11. apríl 2016, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi, dags. 25. apríl 2016.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar dags. 13. maí 2016.

II.

Málsatvik.

Aðalskuldari, B, dóttir sóknaraðila, gaf út skuldabréf þann 15. janúar 2009 til FF, upphaflega að fjárhæð kr. 3.860.000. Bréfið var tryggt með sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila sem hann staðfesti með undirritun á bréfið sjálft. Bréfið var selt varnaraðila ásamt öðrum eignum FF með kaupsamningi, sbr. ákvörðun Fjármálaeftirlitsins.

Í skjalinu „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga“ kemur fram að „Niðurstaða greiðslumats bendir til þess að greiðandi geti efnt skuldbindingar sínar.“ Aðalskuldari og sóknaraðili staðfestu á því skjali með undirritun sinni að sóknaraðili hefði mótttekið og kynnt sér bækling sparisjóðanna um sjálfskuldarábyrgðir ásamt því að staðfesta að niðurstaða greiðslumats benti til þess að greiðandi gæti efnt skuldbindingar sínar. Sóknaraðili staðfesti framangreint með undirritun sinni 15. janúar 2009, sama dag og skuldabréfið var gefið út. Skilmálabreyting var gerð á bréfinu með samþykki skuldara, varnaraðila og kröfuhafa 4. september 2009.

Umboðsmaður skuldara samþykkti greiðsluaðlögunarsamning við upphaflegan skuldara, en þeim samningi lauk 1. september 2014.

Haustið 2014 urðu nokkur samskipti á milli aðila máls þessa þar sem sóknaraðili bar brigður á gildi ábyrgðaryfirlýsingar sinnar og óskaði m.a. eftir gögnum um lánveitinguna, þ.á.m. greiðslumati. Það greiðslumat var aldrei sent sóknaraðila. Varnaraðili tilkynnti á hinn bóginn að hann teldi ábyrgðina gilda. Barst endanleg niðurstaða þess efnis til sóknaraðila með tölvupósti 6. nóvember 2014.

Þann 16. nóvember 2015 var gert árangurslaust fjárnám hjá sóknaraðila vegna kröfunnar.

III.

Umkvörtunarefni.

Í liðnum „*Kröfur*“ á kvörtunareyðublaði sóknaraðila segir: „*Þess er krafist að sjálfskuldarábyrgð mín á láni nr. 354034632 verði felld úr gildi. Þá er þess einnig krafist að skuldabréf sem [F], útbjó á mitt nafn til greiðslu á eftirstöðvum áðurgreinds láns, verði felld niður ásamt þeim vöxtum og innheimtukostnaði sem hefur bæst við á meðan málið hefur verið til umfjöllunar milli mín og bankans. Þá krefst ég þess einnig að fjárnám sem bankinn gerði hjá mér vegna málsins verði dregið til baka og nafn mitt verði tekið af vanskilaskrá.*“.

Sóknaraðili vísar til samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001 (hér eftir samkomulagið), þá aðallega ákvæðis 3. og 4. gr. samkomulagsins.

Þá byggir sóknaraðili á því að í málinu liggi fyrir að þegar sóknaraðili hafi ritað undir veðskuldabréfið hafi ekki verið framkvæmt mat á greiðslugetu dóttur hans í samræmi við fyrrgreind ákvæði samkomulagsins. Þótt sóknaraðili hafi hakað við að greiðslumat hafi bent til að dóttir hans gæti efnt skuldbindingar sínar, þá hafi hann ekki vitað betur á þeim tíma. Taldi hann að varnaraðili hefði annars líkast til ekki verið veitt lánið. Vegna þessa hafi sóknaraðili hakað við þennan reit. Þá bendir sóknaraðili þessu til stuðnings á að hann hafi ekki hakað við að hann hefði séð greiðslumatið á skuldabréfinu.

Þar að auki byggir sóknaraðili á því að engum upplýsingabæklingum um sjálfskuldarábyrgðir og veðsetningu hafi verið til að dreifa við undirritun enda hafi dóttir sóknaraðila einungis verið send með skuldabréfið sjálft til undirritunar til hans. Því megi ætla að hefði greiðslumat legið fyrir við undirritun og upplýsingaskylda fjármálafyrirtækisins gagnvart sóknaraðila hefði verið með réttum hætti, þar sem honum hefði verið gert kunnugt um að lánveitingin hefði verið til að reyna að bæta áður slæma fjárhagsstöðu dóttur sóknaraðila, líkt og fjármálafyrirtækjum ber að gera í svona tilfellum, þá hefði sóknaraðili ekki undirritað framangreint skuldabréf strax heldur hefði hann reynt að leggja yfir málin með henni áður en til slíkrar skuldbindingar hefði verið stofnað.

Þá vísar sóknaraðili til þess að fjármálafyrirtæki séu í mun sterkari stöðu í málum sem þessum gagnvart einstaklingum og hafi FF, nú varnaraðila, verið skylt á sínum tíma að fara eftir því samkomulagi sem um ræðir svo að réttindi ábyrgðarmanna væru tryggð.

Í ljósi framangreinds sé ljóst að varnaraðili hafi brugðist þeirri skyldu sem á fjármálafyrirtækjum hafi hvílt skv. 3. og 4. gr. samkomulagsins og þegar af þeirri ástæðu beri að ógilda sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila. Sóknaraðila vísar í úrskurði nefndarinnar í málum nr. 12/2015, nr. 4/2014, nr. 39/2012 og nr. 24/2012 og vísar til þess að varnaraðila hafi ekki verið heimilt að ganga fram með þessum hætti og að þessa úrskurði verði að túlka á þann veg að ef ekki sé framkvæmt mat á greiðslugetu lántaka þá verði varnaraðili að bera hallann þar sem skylda sé að framkvæma greiðslumat skv. samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Þá byggir sóknaraðili á því að standi varnaraðili ekki undir þessum reglum sé slíkt talið andstætt góðri viðskiptavenju enda sé meginmarkmiðið með því að framkvæma mat á greiðslugetu lántaka að ábyrgðarmaður geti kynnt sér það áður en hann gengur í ábyrgð, sbr. 3. mgr. 3. gr. fyrrnefnds samkomulags. Af þessu leiði að

ógilda skuli ábyrgðina á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga.

Þá telur sóknaraðili að það sé einfaldlega rangt hjá varnaraðila að með því að hafa undirritað skuldabréfið þá hafi honum verið kynnt tíðrætt greiðslumat og að hann hafi mótttekið bæklinga um ábyrgðir því að FF, hafi verið staðsettur í D en dóttir sóknaraðila hafi einungis komið með skuldabréfið til hans til undirritunar. Sóknaraðili og dóttir hans hafi fyllt út hliðina eða, „*Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga*“, sjálf þegar hún hafi komið með skuldabréfið og hafi þau ekki fengið neinar leiðbeiningar um það.

Að lokum vísar sóknaraðili til þess að fjármálafyrirtækjum beri að leiðbeina hinum almenna borgara og beri þar af leiðandi mun ríkari skyldur varðandi framkvæmd lánveitinga.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili byggir kröfu sína um frávísun á því að kröfur sóknaraðila um ógildingu á skuldaraskiptum og afskráningu fjárnáms á hann og afskráningu nafns hans af vanskilaskrá séu verulega vanreifaðar. Sóknaraðili hafi á engan hátt fjallað um þær kröfur í kvörtun sinni. Enga tilvísun sé að finna í hvaða reglur sóknaraðili telur hafa verið brotnar eða eigi að leiða til ógildingar á skuldaraskiptunum eða afskráningu fjárnáms og afskráningu nafns hans á vanskilaskrá. Með vísan til þessa telur varnaraðili að vísa eigi málinu í heild sinni frá nefndinni.

Verði ekki fallist á frávísunarkröfu varnaraðila gerir varnaraðili þá kröfu að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili gerir þá kröfu að kröfu sóknaraðila um ógildingu sjálfskuldarábyrgðar á láni nr. X verði hafnað.

Varnaraðili byggir á því að sóknaraðili hafi staðfest með undirritun sinni skjal þann 15. janúar 2009, „*Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga*“. Á því skjali hafi sóknaraðili verið upplýstur um fjárskuldbindingu þá sem hann hafi síðar gengist í ábyrgð fyrir. Þar hafi hann jafnframt verið upplýstur um jákvæða niðurstöðu greiðslumats á upphaflegum skuldara ásamt því að jákvæð niðurstaða greiðslumats feli ekki í sér tryggingu fyrir því að skuldari efni skyldur sínar. Þá hafi sóknaraðili staðfesti með undirritun sinni að hann hafi fengið upplýsingabækling sparisjóðanna um sjálfskuldarábyrgðir.

Skjalið beri skýlaust með sér að greiðslumat hafi verið framkvæmt á upphaflegan skuldara, niðurstaða þess hafi verið jákvæð og hafi sóknaraðili staðfest tilvist þess og niðurstöðu með undirritun sinni á skjalið.

Fullyrðing sóknaraðila um að greiðslumat hafi ekki verið framkvæmt virðist því byggð á því einu saman að bankinn hafi ekki vinnuskjöl greiðslumatsins undir höndum. Samkvæmt dómaframkvæmd Hæstaréttar, s.s. Hæstaréttardómi frá 17. apríl 2012 í máli nr. 141/2012, komi skýrt fram að lánastofnunum sé ekki skylt að geyma undirgögn greiðslumats. Sú skylda að vista fylgigögn greiðslumats hafi fyrst komið til með reglugerð nr. 920/2013 um lánshæfis- og greiðslumat, eða mörgum árum eftir útgáfu umrædds veðskuldabréfs skuldara. Sú staðreynd að bankinn hafi ekki greiðslumatið sjálft undir höndum geti því ekki haft áhrif á niðurstöðu þess máls, enda liggja niðurstaða þess og tilvist fyrir, staðfest af sóknaraðila. Á grundvelli framangreinds hafnar varnaraðili því að hann hafi brotið gegn samkomulagi um notkun sjálfskuldarábyrgðar einstaklinga þegar sóknaraðili gekkst í ábyrgð fyrir umræddu skuldabréfi.

Sóknaraðili krefjist þess að skuldaraskipti á umræddu láni nr. X, þar sem sóknaraðili hafi tekið við sem nýr skuldari þann 10. september 2014, verði felld úr gildi.

Varnaraðili krefst þess að þeirri kröfu sóknaraðila verði vísað frá sökum vanreifunar. Krafan sé ekki rökstudd að neinu leyti, þ.e. ekki fjallað um á hvaða lagagrundvelli eigi að fallast á kröfuna.

Verði ekki fallist á frávísunarkröfu varnaraðila um ógildingu á skuldaraskiptum krefst varnaraðili að kröfunni verði hafnað.

Sóknaraðili krefjist þess að árangurslaust fjárnám sem hafi verið framkvæmt vegna láns nr. X verði „dregið til baka“. Varnaraðili krefst þess að þeirri kröfu sóknaraðila verði vísað frá sökum vanreifunar. Verði ekki fallist á frávísunarkröfu varnaraðila krefst varnaraðili að kröfunni verði hafnað. Varnaraðili hafnar kröfunni á grundvelli sömu röksemda og fyrr greini.

Sóknaraðili krefjist þess að nafn hans verði tekið af vanskilaskrá. Varnaraðili krefst þess að þeirri kröfu sóknaraðila verði vísað frá sökum vanreifunar. Verði ekki fallist á frávísunarkröfu varnaraðila krefst varnaraðili þess að kröfunni verði hafnað.

Telji nefndin að varnaraðili hafi ekki farið eftir samkomulaginu byggir varnaraðili á því að það valdi ekki ógildingu ábyrgðar. Í ljósi þess að sóknaraðili samþykkti sjálfskuldarábyrgð fyrir sitt leyti, með undirritun skuldabréfsins, dags. 15. janúar 2009, og hafi undirritað þann sama dag bréf til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga þar sem sóknaraðili hafi staðfest að hann hefði fengið og kynnt sér bækling sparisjóðanna um sjálfskuldarábyrgðir og kynnt sér jákvæða niðurstöðu greiðslumats skuldara ásamt því að honum hafi verið heimilt að kynna sér þau gögn sem greiðslumatið byggði á telur varnaraðili óumdeilt að eins og atvik máls horfi við, sé ekki ósanngjarnt að varnaraðili beri fyrir sig gildi veðsetningarinnar.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur í fyrsta lagi að ógildingu sjálfskuldarábyrgðar á láni nr. X, útgefið þann 15. janúar 2009, af aðalskuldara, dóttur sóknaraðila, til FF. Frávísunarkrafa varnaraðila beinist ekki að þessari kröfu sóknaraðila.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001 tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000.

Í 4. gr. samkomulagsins er fjallað um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til skuldaábyrgðar er stofnað.

Í ákvæðinu er í fyrsta lagi kveðið á um það að fjármálafyrirtækjum beri að gefa út upplýsingabækling um skuldaábyrgðir og veðsetningar og dreifa með skjölum sem afhent eru ábyrgðarmönnum til undirritunar og með undirritun lánsúmsóknar eða annarra gagna sem fyllt eru út í tengslum við afgreiðsluna skal ábyrgðarmaður staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um ábyrgðir.

Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Ef niðurstaða greiðslumats bendir til að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 141/2012 er byggt á þeim skilningi að skylda lánveitanda til að kynna ábyrgðarmanni niðurstöðu greiðslumats nái ekki fortakslaust til þess að kynna honum gögn til grundvallar niðurstöðunni og virðist þar m.a. skipta máli

hvort ábyrgðarmanni var bent á þann möguleika að kynna sér slík gögn. Síðari dómaframingvæmd á þessu sviði hefur ekki haggð þessu. Þá er í dómnum áréttað að á fjármálastofnun hafi ekki hvílt sú skylda að geyma undirgögn til stuðnings matinu svo þau mættu vera aðgengileg rúmum fimm árum síðar. Í því skjali sem varnaraðili staðfesti að hafa kynnt sér er áréttuð heimild ábyrgðarmanns til að kynna sér þau gögn sem greiðslumatið byggir á. Verður ekki fallist á að sökum vangetu varnaraðila til að leggja fram umrædd gögn, verði að leggja til grundvallar að greiðslumat hafi ekki verið framkvæmt. Getur sóknaraðili með öðrum orðum ekki borið það fyrir sig að ábyrgð hans sé háð því að hann fái nú að sjá þau gögn sem hann óskaði ekki eftir við veitingu lánsins.

Ekki hafa verið lögð fyrir nefndina nein gögn um fjárhagsaðstæður skuldarans sem benda til þess að greiðslumatið hafi verið rangt unnið eða rangt reiknað, eða gera sennilegt að hann hefði með réttu ekki átt að standast greiðslumat samkvæmt þeim viðmiðunum sem lagðar eru til grundvallar í títtnefndu samkomulagi um notkun ábyrgðaskuldbindinga.

Þá fæst ekki séð að lánveitandi hefði með öðrum hætti getað tryggt sér betur sönnun um að réttilega hafi verið staðið að málum varðandi afhendingu upplýsingabæklings, en með því að fara fram á skriflega staðfestingu sóknaraðila sjálfs á þeim tíma þegar þau gengust í ábyrgðina.

Að öllu þessu virtu verður að hafna kröfu sóknaraðila um að ábyrgð hans á láninu verði felld niður. Þar sem kröfur hans að öðru leyti virðast byggjast á því að fallist verði á að ábyrgðin sé ógild að stofni til þykir óþarft að fjalla frekar um þær. Þó skal áréttað að fyrir nefndina hafa ekki verið lögð nein gögn sem sýna fram á að gild skuldskeyting hafi verið gerð á umræddu láni og því virðist ekki vera haldið fram af varnaraðila að svo sé.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila, A, á hendur F er hafnað.

Reykjavík, 13. maí 2016.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson
Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Jóhann Tómas Sigurðsson
Oddur Ólason